

คำประกาศเกียรติคุณ

ศาสตราจารย์กิตติคุณสุรพล วิรุฬห์รักษ์

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ภาพยนตร์และละคร) พุทธศักราช ๒๕๖๘

ศาสตราจารย์กิตติคุณสุรพล วิรุฬห์รักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ณ กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันอายุ ๘๒ ปี สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยวอชิงตัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการแสดง จากมหาวิทยาลัยวอชิงตัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการแสดง จากมหาวิทยาลัยฮาวาย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ และปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๗

ศาสตราจารย์กิตติคุณสุรพล เข้าสู่วงการศิลปะการแสดงจากความสนใจด้านนาฏศิลป์ การละคร และภาพยนตร์ มาตั้งแต่วัยหนุ่ม โดยเริ่มต้นจากการทำงานในวงการภาพยนตร์ไทยทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง จนเริ่มเป็นที่รู้จักจากผลงานด้านการออกแบบฉากและเครื่องแต่งกายในภาพยนตร์เรื่อง “พระเวสสันดร” พ.ศ. ๒๕๑๑ ก่อนได้รับการยอมรับในฐานะนักแสดงจากภาพยนตร์เรื่อง “เกมส์” พ.ศ. ๒๕๑๔ และ “ไผ่แดง” พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลผู้แสดงนำ อันสะท้อนถึงความสามารถด้านการแสดงและความเข้าใจในศาสตร์ภาพยนตร์อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังมีผลงานกำกับ การแสดงภาพยนตร์เรื่อง “รักทะเล้น” พ.ศ. ๒๕๒๑ ส่งผลให้ได้รับการยอมรับในฐานะบุคลากรศิลปะการแสดงรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ และมีมุมมองทางศิลปะร่วมสมัย จากประสบการณ์ตรงในวงการบันเทิงดังกล่าว ทำให้ได้พัฒนาบทบาทจาก “คนทำงานภาพยนตร์” สู่ “นักวิชาการและผู้พัฒนาศิลปะการแสดงไทย” โดยศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับละครไทย นาฏศิลป์ และศิลปะการแสดงเปรียบเทียบกับทั้งไทยและต่างประเทศ เป็นผู้เชี่ยวชาญศิลปะการละครที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศ เป็นผู้บุกเบิกการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์และละครในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และพัฒนาหลักสูตรด้านศิลปะการแสดงให้มีมาตรฐานระดับสากล ศาสตราจารย์กิตติคุณสุรพลเคยดำรงตำแหน่งสำคัญ อาทิ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ และรองอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งเป็นกรรมการและที่ปรึกษาในองค์กรด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลงานสร้างสรรค์มีความโดดเด่นด้านการกำกับการแสดง การออกแบบการแสดง ฉาก เครื่องแต่งกาย และการประยุกต์ศิลปะการแสดงไทยสู่รูปแบบร่วมสมัย โดยยึดแนวคิด “การสร้างรูปแบบใหม่บนพื้นฐานของการแสดงดั้งเดิม” ผลงานสำคัญ อาทิ ละครเรื่อง “พระลอ” “มโนราห์” “กากี” “เงาะป่า” “นางเสือง” “อิเหนา” “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช” และ “ศรีธรรมมาโศกราช” นอกจากนี้ยังมีผลงานทางวิชาการ หนังสือ งานวิจัย และบทความด้านนาฏศิลป์และละครไทยจำนวนมาก ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้รับเชิญให้บรรยายและนำเสนอผลงานทางวิชาการในเวทีระดับนานาชาติของ UNESCO, ASEAN และ SPAFA อย่างต่อเนื่อง

ด้วยความรู้ความสามารถ วิสัยทัศน์ และคุณูปการอันโดดเด่นต่อวงการศิลปะการแสดงไทย ศาสตราจารย์กิตติคุณสุรพล ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติอย่างต่อเนื่อง อาทิ ได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์กิตติคุณแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับเลือกเป็นราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม สาขาวิชานาฏกรรม และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสภา ได้รับรางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ สาขาปรัชญา พ.ศ. ๒๕๔๖ และรางวัลผลงานวิจัยแห่งชาติหลายครั้ง ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูง คือ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก และมหาวชิรมงกุฎ อันสะท้อนถึงเกียรติคุณ ความเป็นปราชญ์ และความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิระดับชาติ ด้านศิลปะการแสดงไทย

ศาสตราจารย์กิตติคุณสุรพล วิรุฬห์รักษ์ จึงสมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ภาพยนตร์และละคร) พุทธศักราช ๒๕๖๘